

PROBLEM ZAGROŻENIA SEKSUALIZACJĄ W PROGRAMIE PROFILAKTYKI ZDROWIA PSYCHICZNEGO (PODSTAWY WIEDZY DLA NAUCZYCIELI)

*Mysle
pozytywnie*

Zadanie finansowane
ze środków Narodowego
Programu Zdrowia 2016-2020

*Mysle
pozytywnie*

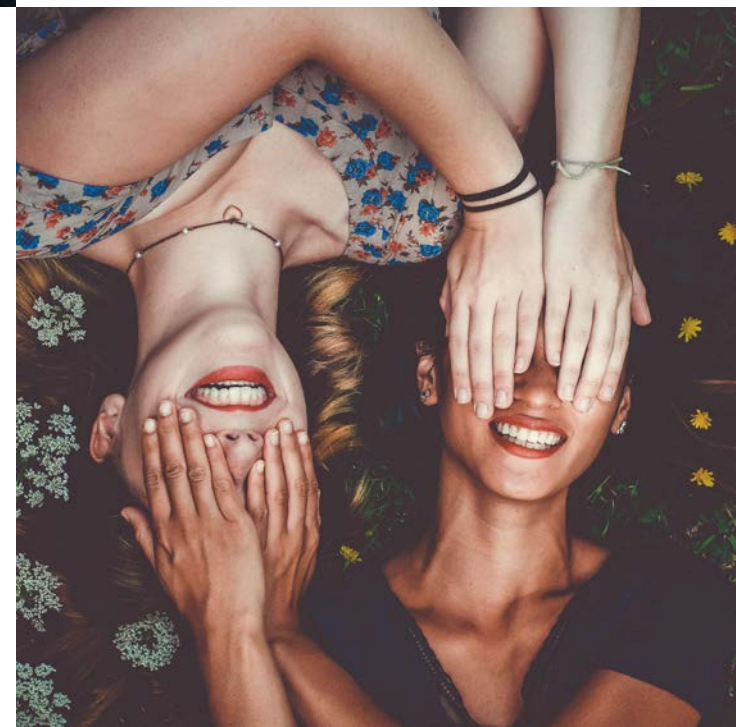

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

ROZWÓJ PSYCHOSEKSUALNY

Człowiek rozwija się przez całe życie. Rozwój jednostki jest wypadkową różnych sił, zarówno biologicznych jak i obyczajowo-społecznych. Dynamika zmian rozwojowych zależy od min. relacji, procesów, doświadczeń, warunków, w których rozwija się człowiek.

STADIA ROZWOJOWE

STADIUM PRZEDPORODOWE

W tym okresie różnicowanie płciowe przejawia się głównie w wymiarze anatomicznym, tworzą się zręby organizacji mózgu w kierunku męskim i żeńskim oraz reaktywności seksualnej.

0-3 (WCZESNE DZIECIŃSTWO)

Kształtują się wówczas podstawy tożsamości płciowej (tzw. tożsamość bazalna) oraz poczucie stabilności i stałości płci (tożsamość rodzajowa), a także orientacji seksualnej. Najczęściej głównym źródłem wpływu jest matka (duża fizyczna bliskość), tworząc relację z dzieckiem kształtuje matrycę dla późniejszych związków z innymi. Wpływ innych osób, instytucji czy grup jest mniej intensywny – kształtują seksualność dziecka poprzez osobę matki.

Dziecko kończąc tę fazę potrafi min. **nazwać swoją płć, posiada świadomość podziału świata na męczyzn i kobiety**, zna podstawowe różnice decydujące o tej przynależności, demonstruje na zewnątrz, choć rzadko, zainteresowanie swoim narządami płciowymi.

3-6/7 (ŚREDNIE DZIECIŃSTWO)

Głównym motorem rozwoju psychoseksualnego dziecka jest system rodzinny, a także w pewnej mierze rówieśnicy – najważniejszym przedmiotem zainteresowania stają się inni ludzie. W tym okresie wzrasta również zainteresowanie seksualnością pojawiają się zachowania autoerotyczne (masturbacja dziecięca, ocieractwo czy ekshibicjonizm), orientacyjne (poszukiwanie wiedzy), interakcyjne (zabawy), często stając się źródłem konfliktu z otoczeniem poprzez naruszenie nietykalności, autonomii innych.

Wpisuje się to w charakterystyczną dla tej fazy triadę: inicjatywa-ekspresja-konflikt. Dzięki temu możliwe jest min. zasymilowanie norm społecznych odnoszących się do seksualności.

Kończąc tę fazę dziecko ma **ukształtowane podstawy tożsamości płciowej rodzajowej**, a także jest zdolne do rozwinięcia wiedzy o różnicach płciowych i ich funkcjach oraz przyswoić proste normy regulujące zachowania seksualne.

6-11/12 (PÓŹNE DZIECIŃSTWO)

Następuje przeniesienie zainteresowań dziecka na płaszczyznę społeczną. Związane to jest z podjęciem obowiązku szkolnego, osiągnięciem dojrzałości szkolnej. Dziecko jest wówczas zaabsorbowane adaptacją do nowej grupy i podejmowaniem nowych zadań. Seksualność dziecka nadal kształtowana jest przez rodziców i grupę rówieśniczą, jednak zainteresowanie seksualnością najczęściej słabnie. Pojawiają się często manifestacje niechęci wobec seksualności, wpływa to na asekualne postrzeganie siebie, swoich najbliższych i świata.

Pod koniec tej fazy dziecko dysponuje **znaczną wiedzą o fizjologii rozwoju i rozrodu, złożoną wiedzą o normach regulujących zachowania seksualne**.

Tożsamość rodzajowa ulega osłabieniu – tendencja do podporządkowywania się stereotypom płciowym.

Pod koniec tej fazy pojawiają się zachowania o różnorodnej motywacji tj. zapotrzebowanie na nową wiedzę i związane z budzącym się popędem seksualnym.

SZCZEGÓŁOWY PROGRAM PROFILAKTYKI

WWW.MYSLEPOZYTYWNIE.PL

WIEK DOJRZEWANIA I WCZESNA DOROSŁOŚĆ (12 – 19/20)

Wiek wystąpienia dojrzewania płciowego zależy od wielu czynników min. od płci (szybciej u dziewczynek, nieco wolniej u chłopców). To okres intensywnych zmian biologicznych: min. następuje rozwój drugo- i trzeciorzędowych cech płciowych, skok pokwitaniowy, zmiana sylwetki, pierwsza miesiączka, wzwód i wytrysk. Równie ważnym czynnikiem kształtującym seksualność obok biologicznych jest grupa rówieśnicza, jej wpływ często pozostaje w opozycji do rodziny, szkoły, organizacji społecznych i religijnych.

Najważniejszym celem jest zintegrowanie różnych aspektów seksualności w spójną całość, zakończenie konfliktu na linii rodzice - dzieci, ustalenie pozycji w grupie, a także wykształcenie dojrzałej ekspresji seksualnej. Następuje stopniowe zastępowanie pregenitalnych zachowań seksualnych okresu dzieciństwa, początkowo przez aktywność pozagenitalną (autoerotyzm, petting), później aktywność genitalną – inicjacja seksualna. W Polsce średni wiek inicjacji seksualnej zarówno dla chłopców jak i dla dziewcząt oscyluje ok. 18 r.ż.

Kończąc tę fazę człowiek powinien być gotowy do nawiązania stałej relacji seksualnej, **ma ustabilizowaną tożsamość płciową** i rodzajową, zakończony jest również proces kształtowanie orientacji seksualnej, gotowy jest również do podjęcia zadań prokreacyjnych.

*Mysle
pozytywnie*

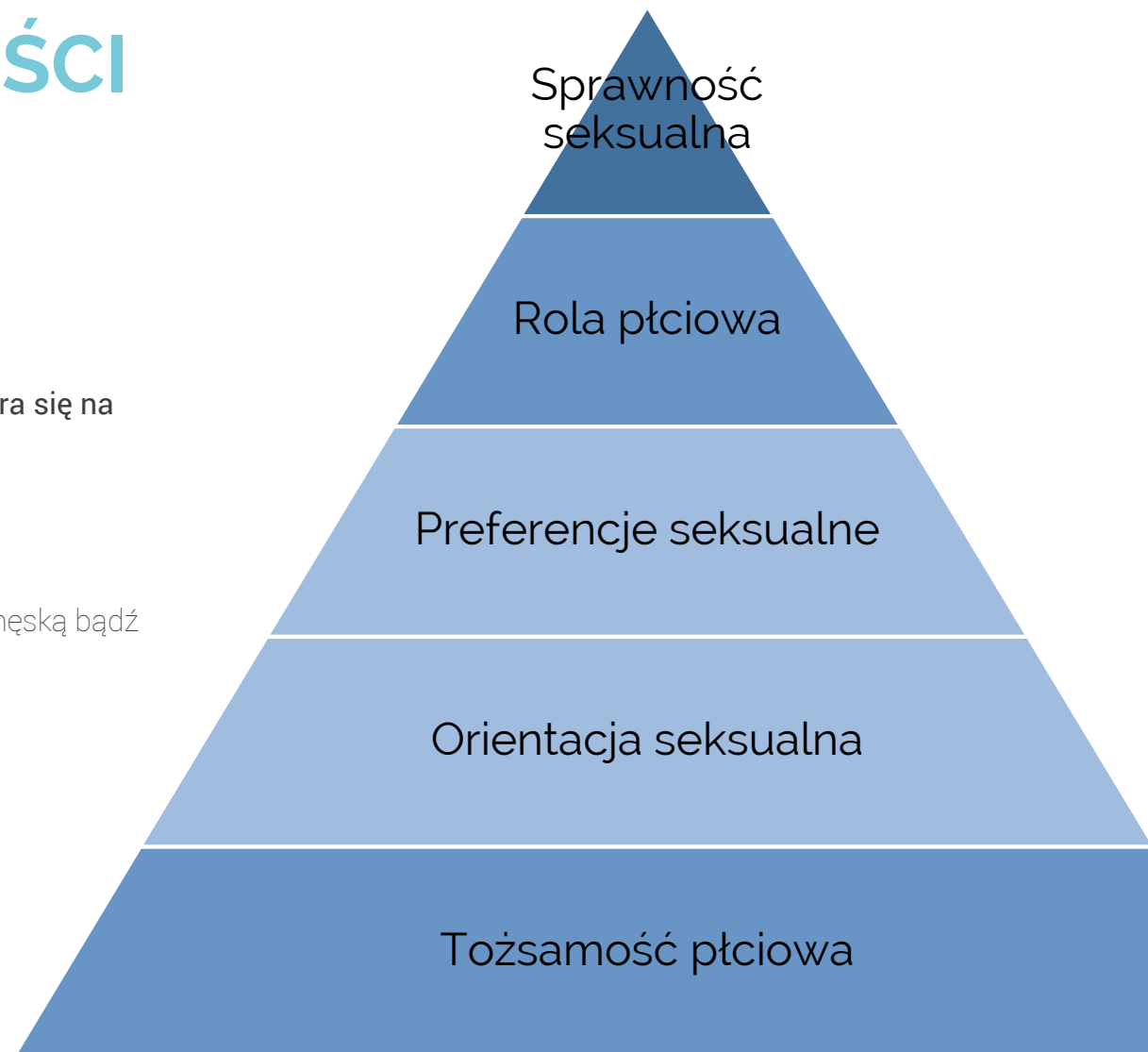

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

MODEL SEKSUALNOŚCI CZŁOWIEKA

Model opiera się na warstwach, gdzie wyższy poziom opiera się na **poziomie niższym**. Podstawę stanowi tożsamość płciowa – świadomość bycia kobietą lub mężczyzną.

Tożsamość płciowa to najczęściej utożsamianie się z płcią męską bądź żeńską. Jej kształtowanie to złożony proces biologiczny, psychologiczny i socjologiczny.

*Myśle
pozytywnie*

DEFINICJA PŁCI CZŁOWIEKA

Płeć człowieka to zespół cech, które w obrębie gatunku odróżniają osobniki płci męskiej, produkujące plemniki, oraz osobniki żeńskie, które z kolei produkują komórki jajowe.

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

KRYTERIA OKREŚLANIA PŁCI

PŁEĆ CHROMOSOMALNA

genetyczna wyznaczona zostaje przy zapłodnieniu; występowanie chromosomów XY determinuje płęć męską, natomiast żeńską XX; wzór męski zapisuje się jako 46 XY, żeński jako 46 XX; istnieją zaburzenia pod postacią aberracji chromosomalnych, skutkujące wystąpieniem np. zespołów Klinefeltera 47 XXY czy Turnera 45 XO

PŁEĆ GONADALNA

określana jest przez gruczoły płciowe: jądra u mężczyzn, jajniki u kobiet; zaznacza się od 7. tygodnia życia płodowego, a proces różnicowania kończy się po porodzie

PŁEĆ WEWNĘTRZNYCH NARZĄDÓW PŁCIOWYCH (GONADOFORYCZNA)

określana jest przez zróżnicowanie dróg rozrodczych – u mężczyzn wykształcają się nasieniowody, u kobiet macica, jajowody

PŁEĆ ZEWNĘTRZNYCH NARZĄDÓW PŁCIOWYCH

mężczyźni – penis i moszna, kobiety – łechtaczka i wargi sromowe; mogą też wystąpić narządy nie zróżnicowane lub obojnacze;

KRYTERIA OKREŚLANIA PŁCI

PŁEĆ FENOTYPOWA

Określana jest przez wygląd zewnętrzny dorosłego człowieka, czyli rodzaj drugorzędowych cech płciowych, np. owłosienie ciała czy obecność piersi.

PŁEĆ HORMONALNA

określana jest przez czynność wewnątrzwydzielniczą jąder i jajników (głównie androgeny, estrogeny); u osobników męskich poziom androgenów jest znacznie wyższy niż poziom estrogenów, natomiast u osobników żeńskich jest odwrotnie

PŁEĆ METABOLICZNA

określana jest przez zróżnicowanie dróg rozrodczych – u mężczyzn wykształcają się nasieniowody, u kobiet macica, jajowody

PŁEĆ SOCJALNA

ustalona zostaje tuż po urodzeniu na podstawie budowy zewnętrznych narządów płciowych

PŁEĆ MÓZGOWA

polega na typowo płciowym zróżnicowaniu się mózgu; pewne części mózgu, jak np. podwzgórze, inaczej funkcjonują u mężczyzn niż u kobiet

PŁEĆ PSYCHICZNA

określona zostaje przez poczucie przynależności do danej płci, czyli identyfikowanie się osobnika z płcią męską lub żeńską.

DEFINICJA

SEKSUALIZACJA

Sytuacja, w której **wartość osoby wynika tylko z jej atrakcyjności seksualnej** lub zachowania do tego stopnia, że wyklucza inne cechy; osoba jest dopasowywana do normy, według której atrakcyjność fizyczna (wąsko zdefiniowana) oznacza bycie seksownym; osoba jest uprzedmiotowiona pod względem seksualnym, czyli staje się dla innych raczej przedmiotem seksualnego wykorzystania niż osobą zdolną do podejmowania niezależnych działań i decyzji; seksualność jest narzucona osobie w niewłaściwy sposób. Każdy z tych czterech elementów jest przejawem seksualizacji, ale nie muszą one występować jednocześnie.

16%

Tyle osób w wieku 13–16 lat korzystających z internetu zetknęło się bezpośrednio ze zjawiskiem prezentowania treści seksualnych podczas rozmów wideo.

JAK SIĘ TO ODBIJA NA ZDROWIU PSYCHICZNYM?

Seksualizacja polegająca na **uprzedmiotowieniu dzieci** i młodzieży w istotny sposób wpływa na ich dobrostan psychiczny, często rzutując na sposób budowania relacji, jak i poczucie własnej wartości.

SEKSUALIZACJA A PERSPEKTYWA NASZYCH DZIECI

Zdecydowana większość debat dotyczących tego zagadnienia odnosi się do obaw, **wizji dorosłych, bez uwzględniania perspektywy dziecka czy nastolatka**. Oddanie głosu młodym często pokazuje jak bardzo postrzeganie danego problemu przez osoby dojrzałe różni się od optyki, jaką przyjmują jednostki dopiero dojrzewające oraz dzieci. Dlatego też eksperci w dziedzinie przeciwdziałania seksualizacji rekomendują wzmacnianie u dzieci i młodzieży „intellectual empowerment” (tłum. intelektualne upodmiotowienie), co należy rozumieć jako **rozwijanie samodzielnego, krytycznego myślenia**.

TAKŻE PROBLEM CHŁOPCÓW

Głównym przekazem medialnym kierowanym do chłopców jest utożsamianie męskości z prawem do komentowania kobiecego wyglądu i wyraża się głównie przez seksualność.

DEFINICJA

PRZEMOC SEKSUALNA

Przemoc seksualna wobec małoletnich to angażowanie dziecka w aktywność seksualną przez osobę dorosłą, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody i/lub na którą nie jest dojrzałe rozwojowo i nie może zgodzić się w ważny prawnie sposób oraz która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi danego społeczeństwa.

*Mysle
pozytywne*

OBJAWY PRZEMOCY SEKSUALNEJ

ZAKRES ZJAWISKA

Ofiarami przemocy seksualnej w dzieciństwie wg WHO jest 1 na 3-4 kobiety oraz 1 na 6-10 mężczyzn. W Polsce co piąta dziewczynka i co piętnasty chłopiec poniżej 15. roku życia doświadczają jakiejś formy nadużycia seksualnego (dane Komitetu Ochrony Praw Dziecka).

OBJAWY PSYCHOLOGICZNE

Większość objawów psychologicznych towarzysząca wykorzystywaniu jest niespecyficzna. Zdarza się, że dziecko sygnalizuje fakt wykorzystywania mówiąc, że nie lubi jakiejś osoby lub miejsca, nie chce zostawać w jej towarzystwie. Dzieci mogą nie chcieć przebywać poza domem w jakimś konkretnym miejscu, mogą opowiadać o kontaktach z jakąś osobą lub cytować wypowiedzi, które budzą podejrzenia. Te różne sygnały mogą wynikać z innych powodów, jak przeżywane przez dziecko stresy, zaniedbania czy też patologie w rodzinie, ale zawsze należy wziąć pod uwagę możliwość nadużyć seksualnych wobec dziecka.

4-STOPNIOWA SKALA

1. bezpośrednia komunikacja – dziecko ujawnia swoje emocje i przeżycia, potrafi pokazać na sobie, potwierdzają ten fakt zauważalne cechy na ciele;
2. komunikaty pośrednie – lęki, napięcia, zabawy o treści erotycznej, nietypowe reakcje na bodźce seksualne;
3. ostre objawy urazowe – zaburzenia snu, moczenie nocne, zaburzenia łaknienia, lęki, płaczliwość, problemy z nauką i szkołą;
4. objawy kumulującego się stresu – fobie, zaburzenia psychosomatyczne, depresja, izolowanie się, samobójstwa.

*Mysle
pozytywnie*

WSPARCIE DZIECKA WYKORZYSTYWANEGO

JAK DOTRZEĆ DO DZIECKA?

Wykorzystywanie seksualne dzieci jest tą formą krzywdzenia, którą najtrudniej zdiagnozować, i co się z tym wiąże – oszacować jej zakres.

Dzieci **rzadko wprost ujawniają fakt molestowania seksualnego**.

Wyjątkowa drażliwość problemu oraz brak wiedzy profesjonalistów i innych dorosłych na temat tego zjawiska sprawiają, że często tylko ewidentne i drastyczne jego formy zostają zidentyfikowane i powodują podjęcie interwencji. Wielu dorosłych przejawia tendencje do **bagatelizowania lub odrzucania zarzutów** o wykorzystanie seksualne. Skarga dziecka może zostać złożona w postaci niewyraźnej aluzji, doświadczenia te są często wypowiedziane w sposób niebezpośredni. Czasem dziecko potrzebuje serii rozmów, aby nabrać pewności i zaufania. Pewne sygnały mogą zostać przeoczone lub zlekceważone przez dorosłych..

ZACHOWANIE WYKORZYSTY- WANYCH DZIECI

Dzieciom bardzo trudno jest mówić wprost o wykorzystaniu, gdyż takie doświadczenia zawsze **przerastają ich możliwości emocjonalne**. Nie zawsze są też w stanie opisać i nazwać, co się zdarzyło, oraz powiedzieć, co było w tym niewłaściwego. Dzieci wykorzystywane często czują się poniżone, co sprawia, że wstydzą się mówić. Dzieci **rzadko kłamią lub zmyślają historie** o byciu wykorzystywanymi seksualnie. W przypadku, kiedy dziecko nie było ofiarą wykorzystywania seksualnego, chłodno odpowiada na pytania, które dotyczą domniemanego nadużycia. Nie wyraża ono obaw co do reakcji słuchacza, gdyż nie ukrywa niczego, czego mogło by się bać lub wstydzić

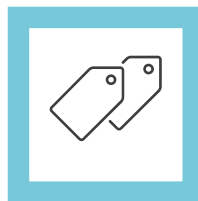

Jak zareagować? Jeżeli istnieje jakiekolwiek podejrzenie, że dziecko jest ofiarą wykorzystania, należy niezwłocznie zwrócić się po poradę do specjalisty, który podejmie dalsze kroki w celu potwierdzenia lub odrzucenia hipotezy o nadużyciu. Ten obowiązek spoczywa na osobach: rodzicach, opiekunach, profesjonalistach stykających się z dziećmi, np. nauczycielach, pedagogach

ZAWIADOM ODPOWIEDNIE SŁUŻBY

Zawiadomienie można składać bezpośrednio do sądu rodzinnego, prokuratury i policji (interwencja prawna)

Z URZĘDU

Osoba czy instytucja zgłaszająca uruchamia procedury, których celem jest ochrona dziecka. Jeżeli sąd uzna, że dana sytuacja wymaga rozpatrzenia, uczyni to z urzędu.

NIE MUSISZ MIEĆ ZGODY RODZICÓW

Należy podkreślić, że złożenie zawiadomienia nie jest z uwarunkowane zgodą rodziców/opiekunów prawnych małoletniego pokrzywdzonego.

PROGRAM PROFILAKTYKI ZDROWIA PSYCHICZNEGO

WWW.MYSLEPOZYTYWNE.PL

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ

Zapraszamy